

Zondag 7 november 2010, De Hoeksteen Haggai 1

Gemeente van Christus,

Ons leesrooster biedt ons vandaag en de komende twee zondagen Haggai. Kleine, wat curieuze profeet. We lezen hem niet vaak. Heeft hij ons iets te zeggen? We gaan naar hem luisteren.

1. Waar gaat het Haggai om? Na de ballingschap keert het volk terug in Jeruzalem. De stad wordt herbouwd. Mensen zijn druk bezig met overleven, met hun eigen huizen. (*First things first.*) En even verder lezen we dat de mensen druk zijn met zaaïen en eten en drinken en zich kleden en met werken: de economie moet weer gaan draaien. Maar Haggai windt zich ergens over op. Men vergeet iets. Hij wijst op de ruïne van de tempel wara iedereen met een grote boog omheen loopt. *Vers 2: Het volk beweert dat de tijd nog niet gekomen is om de tempel van de Heer weer op te bouwen.* De tempel die erbij ligt, zo staat er letterlijk, *als een geblakerd huis.* (Verbrande huizen, vreselijk...) Men laat het zo, loopt er met een boog omheen.

Wel opmerkelijk dat de profeet Haggai zoveel belang hecht aan de herbouw van de tempel, want profeten (net als schrijvers en kunstenaars) zijn vaak erg kritisch over de tempel, met zijn rijkdom, al die offers en liturgie. Een tempel, een kerk loopt altijd het gevaar het tegenovergestelde te worden van zijn oorspronkelijke bedoeling: geen plaats van verinnerlijking, maar een plaats van uiterlijkheden. Een tempel, een kerk, de Sagra Familia in Barcelona die vandaag door de Paus wordt ingewijd.... Voor je het weet wordt zo'n godshuis een monument van religieus conservatisme. .

Voor je het weet wordt een tempel tot een museum, een toeristische attractie, een lucratieve handel.

Voor je het weet wordt een kerk een kermis, of een rovershol, zoals we Jezus vandaag nog hebben horen zeggen, voordat hij het tempelplein schoonveegde, (Lucas 19: 41-48!).

De profeten in het Ot wijzen voortdurend op dat gevaar dat rond de tempel op de loer ligt. En dan zeggen ze: *Barmhartigheid wil ik en geen offerande!* God en je naaste liefhebben, geen eindeloze hokus pocus.

Wij relativeren ook vaak het belang van kerkgebouwen.

Maar niet met steen en hout alleen/ is 't grote werk gedaan.

't Zal om onszelve gaan! (gezang 320)

Het Lichaam van Christus is in eerste instantie geen verzameling stenen maar een verzameling gelovige mensen.

Maar toch: als we horen dat het kerkelijk erfgoed in Nederland in hoog tempo verdwijnt, dan geeft dat een onheilspellend gevoel. Zelfs een kritische profeet als Haggai houdt vol: een tempel, een heilige plek is belangrijk. Door in onze stad een godshuis in stand te houden, houden we een zichtbare plaats voor God open. En voor het geloof dat het onmogelijke mogelijk is! In onze tijd van druk-druk-druk is een kerk een plaats waar wij even van *ophouden* mogen weten (*sabbath* = ophouden). De kerk is een plaats waar wij even bevrijd worden van de dwang om ons voortdurend te amuseren. Een plaats waar ons een spiegel wordt voorgehouden. Waar onze blik wordt verdiept en verhoogd en verruimd. Waar je elkaar helpt om het uit te houden als het gaat van leven en dood. Waar we elkaar in Gods naam troost bieden. Waar een ZWO-project leert dat er meer is dan ons eigen leventje, dat er hier en elders mensen zijn die ons nodig hebben. .

Een dorp, stad zonder kerk, is als dat beeld van Zadkine in Rotterdam, *De verwoeste stad*. Zadkine verbeeldde met die man zonder hart het Rotterdam dat door de bombardementen zijn centrum was kwijtgeraakt. Als Haggai dat beeld van Zadkine zou zien, zou hij zeggen: Ik zie er Jeruzalem zonder tempel...

Ik sprak laatst de predikant van Leidserijn, die nieuwe wijk van Utrecht aan de andere kant van de A2. Die wijk schiet flink op. Hij vertelde me dat er helemaal geen plaats is gepland voor een kerk. Ze proberen toch een oplossing te vinden, en dat zal ook wel lukken. Maar het zegt iets over onze moderne planologen, over onze moderne samenleving.

Daarom is het zo belangrijk dat er mensen zijn die grote en kleine kerken in stand houden. Daarom is het zo belangrijk dat wij me elkaar De Hoeksteen in stand houden. Dat doet u *Pro deo*. Voor God. En daarom ook voor uzelf. Want een stad zonder godshuis is als een man of vrouw zonder hart.

2. Maar goed, teruggekeerde ballingen hebben allemaal wel een reden om de herbouw van de tempel uit te stellen. De rijken willen eerst hun eigen huizen goed op orde te krijgen. . De armoedzaaiers zijn nog drukker met proberen het hoofd een beetje boven water te houden. Het zijn crisisjaren, en dan is het al snel: Ieder voor zich, en God... die zorgt wel voor ons allen. .

Maar God laat zich zo niet wegzetten. Ook niet in crisistijd. Via de mond van Haggai horen wij Hem zeggen: *Dit zegt de Heer van de hemelse machten (Here der heerscharen, Haggai gebruikt deze strijdbare naam twee keer, benadrukt daarmee dat er ook in crisistijd met God rekening gehouden moet worden): Dit volk beweert dat de tijd nog niet gekomen is om de tempel van de Heer weer op te bouwen.* (vers 2) En dan de volgende prangende vraag, die ook tweemaal klinkt: *Welke weg*

zijn jullie ingeslagen? (vers 5 en 7). Letterlijk staat er: *Op welke wegen zetten jullie je hart?* Waar zit jullie hart, je **prioriteit?**

Terwijl alle teruggekeerde ballingendruk zijn met hun eigen hachje, roept Haggai op tot een heel andere aanpak. Hij roept iedereen op **om samen te gaan werken voor God**, om samen de tempel te gaan herbouwen. Vers 8: *Ga(meervoud!) naar de bergen, haal daar hout (ze hoeven het niet ver te zoeken, en stenen zijn in de ruïne te vinden) en bouw mijn huis weer op.'*

Haggai biedt de teruggekeerde ballingen **een gemeenschappelijk doel, een gezamenlijk project**. En dan is het zo, dat een gezamenlijk project een heilzame invloed heeft op heel de stad! Op arm en rijk! Als je samen ergens aan werkt, dan gebeurt het dat verschillen wegvallen. Dat er saamhorigheid ontstaat. Dat individuen als het ware bevrijd worden uit het kleine kringetje van hun eigen zorgen. Of uit het kringetje van hun eigen ontevredenheid. En dan is 1 = 1 niet 2 maar 3. Kortom: Haggai stelt: als de ballingen eerst samen *het huis van God* gaan herbouwen, dan zullen *hun eigen huizen* (en omstandigheden) er ook wel bij varen. *'Zoek eerst het Koninkrijk van God, en al het overige zal u bovendien gegeven worden.'*

Zo was het in de dagen van Haggai, is het nu anders?

Een stad als Schoonhoven leeft op als er mensen zijn die hun eigen huizen uit willen komen om met elkaar een nazomerfestival te organiseren.

Onze Hoeksteengemeente leeft op als er mensen zijn die de handen ineen slaan om een rommelmarkt te organiseren, zoals gisteren; of een musical gaan instuderen, of een nieuw ZWO-project beginnen. Dan wordt de opbouw van de gemeente van Christus al snel iets heel feestelijks. *Haggai* betekent trouwens: Feesteling, Hij Die Op Een Feest Is Geboren, Feestvierder. Feestbeest, mij part. Haggai was geen zure onheilsprofeet. Hij wil de feestelijkheid terugbrengen in Jeruzalem.

Het feestelijke is dat de woorden van Haggai inderdaad overgaan in daden. In vers 1 zegt de nieuwe vertaling dat God zich *bij monde van Haggai* richt tot de leiders van het volk. Maar letterlijk staat er dat God dat doet *via de hand van Haggai*. Die hand wijst op: handen uit de mouwen! Woorden-maar-ook-daden! Haggai heeft wel iets Rotterdams.

En dan zijn er mensen, de gouverneur van Jeruzalem, en de hogepriester, die zich aangesproken voelen door de profetie van Haggai. (Het begint altijd met een paar voortrekkers die de rest meenemen.) Zerubbabel en Jozua... *luisterden naar de woorden van de profeet Haggai... en het volk werd vervuld van vrees.* (Vers 12 - ik zou liever vertalen: *en het volk werd vervuld werd van ontzag.*) *En ze gingen aan het werk* (vers15).

3. Dan spreekt Haggai nog een profetie bij de geblakerde tempel: *Haggai, de bode van de Heer, zei in opdracht van de Heer tot het volk: Ik ben bij jullie – spreekt de Heer.*

Dat is een belofte.

Ook al ligt de tempel in puin, ook al worden kerken gesloten, ook al verdwijnt ons kerkelijk erfgoed, ook al golft er steeds een nieuwe zondvloed van ongeloof over ons heen... God belooft: *Ik ben bij jullie.*

En dus kunnen wij altijd weer bij God komen.

Harry Mulisch beschrijft in *De ontdekking van de Hemel* dat God zij handen terugtrekt van deze wereld. God zendt in dat boek een tweede zoon naar de aarde die de Stenen tafelen met de Tien Geboden terughaalt. Want die willen wij toch niet meer. Wat je wilt, zegt God in Mulisch' boek, en Hij gooit het bijltje erbij neer. Eind project schepping

Gisteren, bij de begrafenis van Mulisch: een heldere regenboog. Iedereen grapte: Mulisch heeft het weer (het weer!) mooi geregeld. De profeet Haggai zou misschien zeggen: weten jullie dan niet wat de bijbelse betekenis is van de regenboog? Die regenboog staat voor een belofte van God. Wat er ook gebeurt, nooit zal ik opnieuw een einde zal maken aan het project Schepping.

Heeft Harry Mulisch zijn eigen begrafenis mooi geregeld, of heeft God de begrafenis van die eigenwijze Mulisch met een liefdevol teken van zijn trouw overvleugeld?

We vatten samen:

1. Terwijl de profeten in het OT vaak zeer kritisch zijn op het functioneren van de tempel, bindt Haggai ons vanmorgen op het hart: een stad zonder godshuis is als een man of een vrouw zonder hart.
2. *Ieder voor zich en God voor ons allen....* is het motto van deze wereld. Haggai draait het om: *Samen voor God, daar wordt iedereen beter van.*
3. Haggai geeft ons ook een belofte. Hoe uitzichtloos de situatie van tempel en kerk soms ook lijkt: God is trouw, en zegt: *Ik ben en ik zal zijn: bij jullie.*

Amen

Ds F.W. Verbaas